

פני כעמך

ראש השנה - האזינו (תשובה) • כ"ט אלול התשפ"ג • גיליון מס' 19

יורה דעה ♦ שו"ת על פי דברי הרב מרדכי שטרנברג זצ"ל

סיגופים בעבודת ד'

לחקות אותו בזה כי לאדם מן השורה הסיגופים יגרמו למרירות וחוסר שמחה, וממילא הוא לא יגלה את השאיפות הנשמיות שלו כלל. הסיגופים רק יזיקו לו.

הסיגופים אינם החסידות בעצמה, אלא הם מצורפים לחסידות. עיקרי החסידות הם השאיפות הפנימיות והנשמיות והסיגופים מצטרפים אליהם כדי להופיע את השאיפות העליונות הללו. אם חסרה החסידות הפנימית אין מקום כלל לסיגופים, משום שהם הופכים להיות ביטוי של שנאת החיים. אדם לפעמים רוצה להתרחק מאנשים כי הוא רוצה להתייחד עם קונו, אך לפעמים הוא דווקא רוצה להתבודד כי הוא שונא את האנשים סביבו ולא יכול לסבול את קרבתם.

ניתן ללמוד על הערך של הסיגופים מדין תענית. בתורה מושג תענית נזכר רק בהקשר של יום הכיפורים, שהוא יום של שמחה. דבר זה מלמד אותנו את הערך הנכון והשלם של תענית. תענית לא נועדה כדי לייסר את הגוף ולגרום לאדם צער ועצבות. תענית של צער ועצבות קיימת רק כתוצאה מהחורבן. המצב השלם של תענית הוא דווקא תענית מתוך שמחה, הנותנת דרוור לרצונות הנשמה, ומסירה ממנה את שיעבודי הגוף. הרב מדריך אותנו שכיום לא נכון ללכת בדרכו של ר' צבי מיכל, משום שכיום הגוף חלש יותר, ואין כמעט אנשים שמלאים בהארת נשמה וייסורי הגוף לא יעציבו אותם.

שאלה: האם יש מקום לסיגופים בעבודת ד'?

תשובה: הרב זצ"ל מתייחס לסוגיה זו בכמה מקומות. אחד המקומות הוא איגרת ע"ג לרב חרל"פ. רבו הראשון של הרב חרל"פ היה ר' צבי מיכל שפירא, שהיה ת"ח עצום מאוד ובקי בכל חלקי התורה, והיה גם בעל סיגופים גדול מאוד. הרב זצ"ל מדריך את הרב חרל"פ לא ללכת בדרכו של רבו. שם באיגרת מבואר שהרב זצ"ל לא מתנגד עקרונית לשימוש בסיגופים, אלא הוא מאיר את דמותו של ר' צבי מיכל ואת הסיגופים באור נכון.

מבאר שם הרב שהמטרה המרכזית בסיגופים אינה להזיק לגוף, ואין בסיגופים תועלת עצמית, אלא המטרה המרכזית בסיגופים היא ההתענגות על ד'. ההתענגות על ד' תלויה בהארת הנשמה, וכדי לגלות את אור הנשמה ולהימשך אחר ההתענגות על ד' - לפעמים יש גם מקום לסיגופים. הסימן לדעת האם הסיגופים מתאימים או לא הוא האם הם נעשים מתוך שמחה. השמחה היא ביטוי לנשמה שממלאת את האדם. אם השאיפות הרוחניות ממלאות אותו עד כדי כך שהוא רוצה לסגף את גופו כדי שיוכל לחיות את הרצונות הנשמתיים שלו בשלמות, אז הסיגופים חיוביים.

אומר הרב שזו הייתה בקשתו הפנימית של ר' צבי מיכל, אך אי אפשר

המשך בעמוד הבא <

עבודת ד' המיוחדת של ארץ ישראל

קריאה בתורה | הרב דוד ג'יאמי, עמ' 2

הלכות ומנהגים לראש השנה שחל בשבת

מצוות ד' | הרב דוד שרים, עמ' 3

לתקופת המעבר | הרב יעקב דביר, עמ' 7

החדש יתקדש

צופי ישועה קרובה | הרב חיים טייטלבוים,

עמ' 8

לכן, תפקידנו בעת הזאת הוא לברר את אוצר הדעת של האומה: מהי אומתנו, מה תפקידה, ומתוך כך כיצד צריכים להיראות כלי המעשה שלה, התרבות והכלכלה, המסחר, הצבא ועוד

עמוד

4

שובו אלי - מאורות ישראל

דומה כי 'השמש' הגדול, השמש של כלל ישראל, בדורות רחוקים אלו, הלא הוא הגאון רבי ישראל ליפקין זצ"ל מעיר סלנט שבליטא, הידוע בכינוי 'ר' ישראל סלנטר'.

עמוד

6

מעורר ישראל - הרב עידו רוזנטל

עבודת ד' המיוחדת של ארץ ישראל

אכן, כשאדם שב בתשובה מיראה הוא מתחיל להזדכך ולהיטהר, אבל תשובתו עדיין אינה שלימה, כי הוא לא רוצה עדיין את הטוב מצד שהוא טוב. הוא לא רוצה את הדברים מצד עצמם, אבל לפחות עושה מעשים כשרים.

מה עושה רבש"ע כשאדם שב מיראה? הוא מרים את התשובה שלו למעלה. בזכות ההתעוררות של האדם בתשובה מיראה חיצונית הקב"ה מעורר אותו לחזור בתשובה אמיתית מאהבה. "ושב ה' אלקיך את שבותך" - הקב"ה ישיב בתשובה - את התשובה שלך! יעלה אותה מתשובה מיראה לתשובה מאהבה. "ורחמך" - רחמים הם אהבה. 'רחמנא' - אוהב. הוא יתן לך אהבת ה'.

אין הדבר יכול לקרות אלא רק בארץ ישראל, כי אין תשובה מאהבה בחוץ לארץ. וכך אומר הרב: "ארץ ישראל היא הארץ אשר עיני ה' בה, ומביאה את היושבים לידי אהבת ה'... רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב" (תהילים פ"ה, ב). ארץ ישראל מביאה לתשובה מאהבה. ואפילו עמי הארץ שאין בהם תורה שהם בחינת יעקב, יכולים לשוב מאהבה יכול לשוב מאהבה מכוח ארץ ישראל.

אלו תמצית דברי הרב שם. פירוש אחר לשלב זה לימדנו הרב יהודה אלקלעי בכתביו (א' עמ' 127), שהכתוב "ושבת עד ה' אלוך ושמעת בקולו" מבטא את התשובה הראשונה, שהיא התשובה לארץ ישראל, התחלת התשובה. ארץ ישראל איננה רק 'אמצעי' לתשובה מאהבה כפי שאמרנו בפירוש הקודם, אלא החזרה לארץ ישראל היא-היא התשובה העיקרית, שאר התשובה אלו פרטים.

משל למה הדבר דומה? לנער שתועה בדרך, כל עוד ההורים שומרים עליו בבית המצב תקין. הוא בתחום. ברגע שהוא עוזב את הבית וההורים - זה האסון הגדול מאוד.

כן אצלנו. התשובה היא קודם כל לחזור הביתה, לבית של רבש"ע, לארץ ישראל! אחר כך נטפל בפרטים, שם יהיה 'ומל ה' אלוך אל לבבך'. כשעם ישראל רוצה לשוב לארץ ישראל - הוא שב הביתה, לה'. וכמו שהסביר האם הבנים שמחה' בדברי הרמב"ם "אין ישראל נגאלין אלא בתשובה" - שהכוונה לתשובה לארץ ישראל. זו המהות של התשובה: לשוב אל ה', וה' נמצא בארצו.

שייכות השגחת ה' לארץ ישראל מתבטאת במיוחד בראש השנה, כמו שכתוב: "ארץ אשר ה' אלקיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה" (דברים י"א, ב).

חזק ונתחזק בתשובתנו, ויתקיים בנו שעיני ה' אלוך יתנו לנו לטובה ולברכה. שנה טובה ומבורכת!

המתבונן בפרשת התשובה (דברים ל') רואה שיש בתשובה מספר שלבים. יש לשים לב לתוספת שבכל אחד מהם: קודם כל "ושמעת בקולו", אחר כך "ושב ה' את שבותך... אם יהיה נדחך בקצה השמיים משם יקבצך ה' אלוך ומשם יקחך", ואז "ומל ה' אלוך את לבבך ואת לבב זרעך". ונשאלת השאלה: למה צריך למול, הרי כבר כתוב ששמענו בקולו?

ממשיך הפסוק ואומר: "ונתן ה' אלקיך את כל האלות האלה על איביך ועל שונאיך אשר רדפוך: ואתה תשוב ושמעת בקול ה' ועשית את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום", וגם כאן יש לשאול: הרי כבר כתוב קודם ששמענו מסיימת התורה בעוד הבטחות: "והותירך ה' אלקיך בכל מעשה ידך בפרי בטןך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך לטבה כי ישוב ה' לשוש עליך לטוב כאשר שש על אבתך". ולבסוף, בהבטחה הידועה: "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחקה היא".

מכאן רואים שיש תהליך של תשובה, שלב אחרי שלב, והשלבים של התשובה הולכים יחד עם השלבים של תהליך הגאולה. תשובה שמביאה לקיבוץ גלויות, מילת הלב וברכות, שגוררת אחריה עוד תשובה, שמביאה לעוד ברכות, וכן הלאה.

הבטחת הגאולה והבטחת התשובה הולכים יחד. זהו תהליך אחד. למה? כי התשובה של עם ישראל - היא עצם הגאולה. הגאולה היא שעם ישראל שב לאלוהיו. אין הכוונה בגאולה ששוב להיות עם ככל העמים - בעלי מדינה וארץ. הגאולה שלנו היא רק לשוב לה'.

זו כוונת הרמב"ם "ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה". לא שהתשובה היא תנאי לגאולתם אלא זוהי גאולתם עצמה. התשובה היא הגאולה. "אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב" (ירמיה ד', א), "שובו אלי ואשובה אליכם" (מלאכי ג', ד). אם כן, שיבה לה' מביאה לקיבוץ גלויות. אבל מה פירוש השלב "ושב את שבותך"? מי היא "שבותך"? יש מפרשים שהכוונה לשבייך, אחרים אומרים: השבתך לארץ.

אבל ישנו פירוש נפלא של הרב קוק בפנקסי הרא"ה (ח"ה עמ' נ"ב-נ"ג). הרב מסביר שם שהתשובה הראשונה היא לשוב מיראה עד ה', עד ולא עד בכלל. זו עדיין לא תשובה שלימה שהיא אל ה'. זהו תהליך הראשון של התשובה. לאדם שנמצא בתוך החטאים אי אפשר לשוב בתשובה מאהבה. הוא צריך לשוב בתשובה מיראה, המתחילה מסיבות חיצוניות - "מעמיד עליהם מלך קשה" (תנחומא בחוקות, ג) וכדומה.

המשך "יורה דעה" מעמוד 1

גיבורים ולהעצים את הנשמה כדי שתוכל להדריך את הגוף, לא להיגרר אחרי הגוף.

אמנם בדרך כלל אדם תלוי מאוד בהנאות החומר, ולכן אם לכינסא שלו אין משענת' הוא לא מסוגל ללמוד; הוא צריך לאכול אוכל טעים וכדומה. לאדם כזה יהיה קשה יותר להתייחס לכל דרישות החומר בשוויון נפש, כי החומריות קצת שולטת עליו, אך אסור לו להסתגף, כי הסיגופים יובילו אותו לעיצבון. הדרך האמיתית שבה הרב זצ"ל מדריך אותנו היא הארת הנשמה. כשהנשמה תאיר בתוקף - גם כאשר יחסרו צרכי הגוף יוכל האדם לחיות חיים נשמתיים.

נערך בשו"ת על ידי ר' אריאל כהן על פי שיחה של הרב

ניתן לקבל דוגמה מהרב שטיינמן זצ"ל לפרישות שהיא ביטוי של הארת נשמה. מצד אחד הוא היה מלא סיגופים, ישב על כסא ללא משענת וכד'. אבל דווקא הוא היה יכול היה להתנהג בסובלנות גדולה כלפי אנשים שהתנהגו בצורה רחוקה מאוד ממנו, שלדעתו הם חיו בצורה מאוד נמוכה - וזאת אע"פ שבחיי הפרטים התנזר מכל הנאה ותענוג גשמי. היכולת הזו, שלא להתפעל מאנשים שחיים בצורה נמוכה ושונה, מלמדת על מדרגה נשמתית מאוד גבוהה וחוסן פנימי.

העמדה הרוחנית האמיתית לא מפחדת כלל מהגוף ולא חוששת ממנו. האדם צריך להיות מלא גבורה, לאהוב את הגוף שהביא לנו הקב"ה - ולדעת להדריך אותו על פי רצון התורה. התורה דורשת מאיתנו להיות

הלכות ומנהגים לראש השנה שחל בשבת

ערב ראש השנה

משכימים לסליחות. אין אומרים תחנון. עושים התרת נדרים. אין תוקעים בשופר (ואף שלא יתקעו בשבת). עוסקים בתשובה ובמעשים טובים. רבים נוהגים להתענות (עד מנחה גדולה). ויזיהרו בתפילת מנחה של ערב ראש השנה, כי היא תפילה האחרונה" (באי"ח שנה ראשונה נצבים ב).
מכבסים (בחמישי) ומסתפרים לכבוד ראש השנה. גברים נוהגים לטבול. מכינים נרות גם ללילה השני, וכן נר שידלוק לפחות 26 שעות, לצורך העברת אש (יש לשים לב שלצורך ביטול ביו"ט צריך נר של 48 שעות). מדליקים נרות ומברכים 'להדליק נר של שבת ושל יום טוב' (ושהחיינו לפי המנהג).

ליל ראש השנה ושבת

אומרים קבלת שבת (מקוצרת לאשכנזים), ולא אומרים 'במה מדליקין'. בתפילות היום הראשון מזכירים שבת. אומרים 'זכרון תרועה' במקום 'יום תרועה', וחותרים 'מלך על כל הארץ מקדש השבת וישראל ויום הזיכרון'. בתפילות העמידה של ראש השנה אומרים 'זכרנו לחיים', 'מי כמוך', ובכך תן פחדך וכו', 'המלך הקדוש', 'זכות לחיים', 'בספר חיים', 'עושה השלום'. לאחר ערבית אומרים 'זיכור'. בברכה מעין שבע אומרים 'המלך הקדוש שאין כמוהו וחותרים 'מקדש השבת'.

בתחילת הקידוש אומרים פרשת 'זיכור'. בקידוש מזכירים שבת, אומרים 'זכרון תרועה' וחותרים 'מקדש השבת וישראל ויום הזיכרון', ומברכים 'שהחיינו'. נוהגים לטבול את פרוסת 'המוציא' בדבש, ויש נוהגים בסוכר (מלבד המלח, ע' כה"ח תקפג ד, ויש שאינם טובלים במלח, הליכות שלמה ראש השנה פ"א הע' 77).

סימנים לשנה טובה

נוהגים לאכול מאכלים שיש בהם סימן טוב לשנה החדשה, כגון רוביא, כרתי, סילקא, תמרים, קרא, רימונים, תפוח מתוק בדבש, ראש כבש ועוד - לפי המנהג. מבקשים על כל דבר מעין שמו או תכונתו, כגון על תמרים אומרים 'יהי רצון מלפניך ד' אלוקינו ואלוקי אבותינו שיתמו אויבינו ושונאינו וכל מבקשי רעתנו, ועל תפוח בדבש - 'יהי רצון מלפניך ד' אלוקינו ואלוקינו אבותינו שתתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה'.

יש לאכול את הסימנים לאחר גטילת ידיים וברכת 'המוציא' ואכילת כזית פת לפחות. מברכים תחילה 'בורא פרי העץ' על תמר, ומכוונים לפטור בברכה גם את שאר פירות העץ. מובן שיש להיזהר ולדקדק בכשרות המאכלים מבחינת תולעים, הפרשת תרומות ומעשרות וכדומה.

'פשיטא שייזהר מאוד שלא יכעוס בימים האלו, מלבד גודל האיסור, כדי שיהיה לסימן טוב. רק יהיה שמח לבו ובטוח בד' עם התשובה ומעשים טובים' (מ"ב תקפ"ג ה).

אומרים דברי תורה על השולחן. רבים נוהגים ללמוד בכל סעודה פרק משנה ממסכת ראש השנה. בברכת המזון ביום הראשון מוסיפים 'צצה והחליצנו' ויעלה ויבוא, ובברכת מעין שלוש מוסיפים 'ורצה והחליצנו ביום השבת הזה, וזכרנו לטובה ביום הזכרון הזה'.

יום ראשון של ראש השנה ושבת

מתפללים שחרית של ראש השנה ושבת. למנהג האשכנזים אין אומרים 'אבינו מלכנו, ולמנהג הספרדים אומרים. עולים שבעה לס"ת בפרשת לידת יצחק אבינו. אין תוקעים בשופר בשבת. מתפללים תפילת מוסף של ראש השנה, כולל 'מלכויות', 'זכרונות' ו'שופרות', ומזכירים שבת, ואומרים 'היום הרת עולם'.

סדר היום

בקידוש היום אומרים פסוקי שבת וראש השנה ומברכים 'בורא פרי הגפן'. אוכלים ושותים ושמים, ואין מתענים בראש השנה, שנאמר בו: 'לכו אכלו ומשמים ושתיים וממתקים ושלחו מנות לאין גכון לו, פי' קדוש היום לאדונינו, ואל תעצבו פי' חרות ד' היא מצעקם' (בחמיה ח, י). אמנם לא יאכלו כל שבעים,

למען לא יקלו ראשם, ותהיה יראת ד' על פניהם (תקצ"ז א' מ"ב א, ועיין מ"ב תקפ"ד ה). נוהגים שלא לישון ביום ראש השנה, ובשם האר"י ז"ל אמרו שאחר חצות מותר לישון. ויושב בטל הריהו כישן. אחר האכילה יקבע עצמו ללמוד תורה, ואם ראשו כבד עליו יישן מעט אם אי אפשר לו בלא זה. ויש נוהגים לגמור את כל התהילים (מ"ב תקפ"ג ט).

בתפילת מנחה מוציאים ס"ת וקוראים בפרשת 'האזינו'. למנהג האשכנזים אין אומרים 'אבינו מלכנו' ולמנהג הספרדים אומרים. אין אומרים 'צדקתך', ויש מהספרדים שנוהגים לאמרו. הספרדים אומרים תשליך, ויזיהרו שלא להוציא מחזור חוץ לעירוב, ואילו האשכנזים יאמרו ביום השני.

אוכלים סעודה שלישית, וטוב להקדימה לפני השעה העשירית (15:39) כדי שיאכל בלילה לתאבון (תקכ"ט א' מ"ב ה-ח).

אין לעשות הכנות לצורך הלילה, כגון שטיפת כלים, עריכת שולחן, חימום מאכלים, קירור משקאות, חיתוך ירקות, הדלקת נרות וכדומה, עד שעת צאת השבת (19:23-) ואמירת 'ברוך המבדיל בין קודש לקודש' או 'ותודיענו בתפילת ערבית'.

ליל שני של ראש השנה

מתפללים ערבית של ראש השנה, ומוסיפים 'ותודיענו' להבדיל בין שבת ליו"ט. מדליקים נרות באמצעות העברת אש, לאחר צאת השבת ואמירת 'ותודיענו' בתפילה או 'ברוך המבדיל בין קודש לקודש'. מברכים (לפני ההדלקה) 'להדליק נר של יום טוב' (ושהחיינו) לפי המנהג, ומכינים פרי חדש או בגד חדש. אין לכבות את הגפרור.

בקידוש ליל ראש השנה אומרים 'את יום הזכרון הזה יום תרועה' וחותרים 'מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון'. מוסיפים ברכת 'בורא מאורי האש', ברכת 'המבדיל בין קודש לקודש' וברכת 'שהחיינו'. וסימנו - 'יקנה'.

אין לכבות את הנר. ניתן לברך 'מאורי האש' על נרות החג. יש להניח על השולחן פרי חדש או ללבוש בגד חדש לברכת 'שהחיינו', אך גם אם לא הכין - יברך. נוהגים לאכול מאכלים שיש בהם סימן טוב, כמו בלילה הראשון. בברכת המזון מוסיפים 'יעלה ויבוא'.

יום שני של ראש השנה

מתפללים תפילת שחרית של ראש השנה. אומרים 'אבינו מלכנו'. עולים חמישה אנשים לס"ת בפרשת עקדת יצחק.

לאחר ההפטר, לפני תפילת מוסף, תוקעים בשופר. יכוון לצאת ידי חובת המצווה לשמוע תקיעת שופר בראש השנה, שנאמר: 'יום תרועה יהיה לכם' (עיין רמב"ם שופר א' א). התוקע מכוון להוציא את השומעים ידי חובה בברכות ובתקיעות, והשומעים מכוונים לצאת. התוקע מברך 'לשמוע קול שופר' ושהחיינו, ותוקע שלושים קולות, שלוש פעמים תשר"ת, שלוש פעמים תש"ת ושלוש פעמים תר"ת. מתפללים תפילת מוסף של ראש השנה. בתפילת מוסף ולאחריה תוקעים עוד שבעים קולות. אין להפסיק בדיבור מתחילת הברכה שלפני תקיעת שופר עד סוף התקיעות.

מי שלא שמע תקיעת שופר בציבור, תוקעים לו בברכות שלוש קולות לפני שמתפלל מוסף או אחר כך. נשים אינן חייבות לשמוע שופר אבל נוהגות לשמוע. ותשמענה לפחות שלוש קולות. מי שאינה יכולה לבוא לבית הכנסת תוקעים לה שלוש קולות, לאשכנזים בברכה (ותברך בעצמה) ולספרדים בלא ברכה.

מנחה וערבית

בתפילת מנחה אומרים 'אבינו מלכנו'. האשכנזים אומרים תשליך (או מי שלא אמר ביום הראשון).

בתפילת ערבית של מוצאי ראש השנה מוסיפים אתה חוננתנו ואת התוספות של עש"ת. מבדילים הבדלה של מוצאי יו"ט, ללא נר בשמים.

שובו אלי*

סדר התפתחות האומה בזמן הגאולה הוא תהליך תשובה פנימי • תהליך המתחיל בבנין הגוף הלאומי כבסיס להופעת דעת האומה

אך אם כן, מתעוררת שאלה נוספת - מדוע כלי הגוף מתפתחים לפני כלי הנשמה? הרי אנו רואים שכשאדם נולד אין לו דעת כלל לעבוד את ד' ולבחור בטוב, אדרבה הוא חומרי לגמרי, ועד שמגיע לכלל דעת כבר גופו נמשך אחרי החומרנות!

אלא שכך הוא סדר ההופעה בעולם הזה החומרי: תמיד החיצוניות מתפתחת לפני הפנימיות. עמקן גדול ידע ויבין שמה שדוחף את ההתפתחות זו הפנימיות. למשל, ילד קטן, מה דוחף אותו להתפתח משלב לשלב? לדבר, להבין? הנשמה! הנשמה הקדושה החפצה להידבק בד' היא זו שדוחפת את כלי הגוף להתפתח שלב אחרי שלב כדי שיגדל ויתפתח שכלו, ידע את בוראו וידבק בו.

ד. תשובת הכלל

כשם שנכון הדבר באיש הפרטי - כן הוא בכלל האומה. נשמת האומה טהורה וקדושה, אך בבואה להתגלות בכלי המעשה - צדדי החיים הלאומיים - היא עומדת במאבק גדול להעלות את העולם החומרי או חלילה החומריות תתגבר ותשתלט על הטהרה הנשמית ותטמא את כלי המעשה.

הגלות היא "בית הקברות של האומה". אין בה גילוי ממשי של החיים הלאומיים. כשהאומה חטאה ונשחתו כוחות החיים שלה, היא התחייבה גלות כדי למרק את הרשעות שנדבקה בכוחות החיים הלאומיים. עתה, כשהאומה שבה לארץ, כוחות החיים מתחילים להתגלות מחדש. ההתגלות איננה שלימה עדיין, טבעה של ההתגלות שבתחילה מופיעים כוחות החול ורק על גביהם יכולה הדעת להתפתח.

ה. פרשת ניצבים

תהליך זה מתואר בתורה בפרשת ניצבים (דברים ל) בפירוט:

"וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עֲלֵיכֶם כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ - בְּגִלּוֹת. וְהִשְׁבַּתְּ אֶל לְבָבְךָ בְּכָל הַיָּמִים אֲשֶׁר תְּדַיְתָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ שְׂמֵחַ. וְשָׁבַתְּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ, עַד - וְלֹא עַד בְּכַלל, כְּלוּמָר בְּלִי שֵׁם שְׂמִיִּים. וְיִשְׁמַעְתָּ בְּקוֹלִי כָּל אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה הַיּוֹם", באופן כללי.

אחר כך, אחרי התשובה הזאת של "עד ד'": "וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׂבוֹתֶךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וּמְצָא מִכָּל הַעֲמִים אֲשֶׁר הִפְצִיחָה ה' אֱלֹהֶיךָ שְׂמֵחַ: אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקִצְחַת הַשָּׁמַיִם מִשֵּׁם יִמְצָאֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּמִשֵּׁם יִקְחֶךָ: וְהִבִּיאֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וִירְשָׁתָהּ וְהִיטֵבָה וְהִרְבָּה מֵאֲבֹתֶיךָ: וְיָמַל ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לִבְבֵּךְ וְרָעָה לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְמַעַן תַּחֲיֶה".

א. מהי התשובה

בימי חודש אלול מתעוררים אנו עם כל ישראל לשוב בתשובה, בתקיעת שופר ובאמירת סליחות, איש כמנהגו.

אך מהי התשובה? ממה אנו שבים, ולאן?

כשאנו מעלים על דעתנו את רעיון התשובה, אנו עלולים לחשוב שתשובה משמעותה היא להפסיק לחטוא, ולבקש מחילה מד' על כל מה שחטאנו בעבר. כמובן, זהו דבר נכון מאוד ומחויב מאוד, אך יש להבין את עניין התשובה באופן יותר רחב ומקיף, כפי שמלמדנו הרב זצ"ל בספרו אורות התשובה ובמקומות נוספים.

ב. "טהורה היא"

אנו אומרים בכל בוקר ברכת "א-לוקיי נשמה". לפי מנהג האשכנזים נוסח הברכה הוא "א-לוקיי נשמה שנתת בי טהורה היא". מה מוסיפה המילה "היא" על מה שנאמר קודם, שהנשמה טהורה?

הנשמה ניתנה בנו טהורה, אך ניתן היה לחשוב שבעת היא איננה טהורה, כיון שהסתבכה בכלבולי הגוף ותאוותיו. אך הנוסח "טהורה היא" בא להדגיש שאין הדבר כך - הנשמה טהורה תמיד! הן ברגע נתינתה והן בהמשך החיים, בכל רגע ורגע. הנשמה היא "חלק א-לוה ממעל", היא פנימית ועליונה ואין בה שום נפילה וירידה. היא תמיד במעלתה העליונה.

התשובה האמיתית היא לא רק להפסיק לחטוא, כי אם לשוב אל טהרת הנשמה, כלומר לשוב אל עצמיותנו האמיתית, הטהורה והעליונה, ומנקודה פנימית זו - ליישר את כל כוחות החיים שנפלו בפח החטא. זהו תהליך איך-סופי,

שהרי הנשמה היא אלוקית ואי אפשר 'לאחוז בה'. אך על האדם להיות "בעל תשובה", כלומר, לדבוק תמיד בנשמה ולהתעלות תמיד מעלה אחר מעלה.

ג. נשמה בגוף

אך אם זה כך, מדוע ניתנה הנשמה בגוף? הרי הגוף דוחף תדיר כלפי מטה, אל החומריות והתאוות?

התשובה היא שהנשמה ניתנה בגוף כדי לרומם אותו! הנשמה הגיעה לעולם כדי להאיר את העולם כולו ולעשות אותו דבק בד'. היא ניתנה בגוף חומרי, כדי שהאדם ידבק בד' בבחירתו החופשית וכך תאיר הנשמה בגוף.

ז. תפקידנו

תפקידנו בעת הזו היא לברר ממקור התורה את היחס לכוחות חייה ויעודה של האומה. ההקבלה בין האדם הפרטי לאומה איננה מושלמת. האיש הפרטי, בשעה שהוא בונה את כלי גופו אין לו דעת כלל, והוא נתמך באופן מלא בהוריו, שיטפלו בו וידאגו לכל מחסורו. בכלל זה לא כך. בשעה שהאומה נבנית באמצעות פועלים חילונים, גם אוצר הדעות של האומה נבנה בהתאם להשקפה החילונית, והכלל מתחיל להתנהג לפי דעות חילוניות כפרניות שאינן מתאימות כלל לטהרה הנשמית של האומה.

לכן, תפקידנו בעת הזאת הוא לברר את אוצר הדעת של האומה: מהי אומתנו, מה תפקידה, ומתוך כך כיצד צריכים להיראות כלי המעשה שלה, התרבות והכלכלה, המסחר והצבא ועוד. כעת, האומה מונהגת על ידי מנהיגים שדעותיהם אינן מתאימות כלל לאמת העליונה. עלינו לברר בקרבנו את היחס הנכון, ללמוד וללמד אותנו, עד שתרבה הדעת ויחזרו מכוונות חיינו כולן למקומם האמיתי.

ח. התשובה הפנימית

כך כותב הרב באורות התשובה (י.א.):

"כשרוצים באמת לשוב, אע"פ שמעוכבים בשביל כמה מניעות, כמו מחמת בלבול הדעת או מחמת חלישות כח או מחמת אייכולת לתקן דברים שהם נוגעים בין אדם לחברו, אע"פ שהעיכוב הוא גדול מאוד, והלב מוכרח להיות נשבר מפני ידיעת גדול החובה המוטלת על האדם לתקן את כל פגמיו, באופן היותר טוב והיותר שלם, מ"מ כיון שהרצון לשוב בתשובה הוא אמין, אע"פ שאין בכחו עדיין לסלק את כל המניעות, צריכים לקבל את ההארה הזאת של התשובה בתור תוכן המטהר והמקדש, עד שלא יזוז מפני העוכבים של אי השלמת התשובה, מכל רוממות ומכל עלייה רוחנית שהיא ראויה לו ע"פ קדושת הנשמה וצביונה הקדוש.

וכשם שזה הוא כלל גדול אצל היחיד, ככה הוא אצל הצבור בכללותו. הארת התשובה ישנה בישראל. התעוררות הפצה של האומה בכללה לשוב אל ארצה, אל מהותה, אל רוחה ואל תכונתה, באמת אור של תשובה יש בה. באמת הדבר מתבטא ברור גמור בבטויה של תורה: "ושבת עד ד' אלהיך" "כי תשוב אל ה' אלהיך". התשובה היא תשובה פנימית, אלא שהיא מכוסה בהרבה מסכים חוצצים - ואין כח בשום עכוב ומניעת השלמה לעכב את האור העליון מהופיע עלינו".

נזכה לשוב בתשובה שלימה בימי רחמים אלו, בפרט ובכלל, בכל רבדי חיינו, אמן.

לעיל נאמר "ושבת", וכאן נאמר "ומל". מילת הלב היא כנראה מדרגה נוספת. יש כבר "אהבה". זו מדרגה גבוהה יותר מ"עד".

"ונתן ה' אלהיך את כל האלות האלה על איביך ועל שנאיך... ואתה תשוב ושמעת בקול ה' ועשית את כל מצותיו". כאן נאמר "ועשית את כל מצותיו", לא כמו שנאמר לעיל "ככל אשר אנכי מצווך", קיום כללי של המצוות, כאן מדובר על כל מצוותיו, קיום של פרטי המצוות כולם.

"כי ישוב ה' לשוש עליך... כי תשמע בקול ה' אלקיך... התשובה בספר התורה הזה... כי תשוב אל ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך". בחתילת הפרשה התשובה הייתה "עד ה'", ובפסוק זה היא "אל ה'". "אל ה'" - היא תשובה מאהבה, תשובה שלימה.

בשעה שבה נתבעו כלי הגוף הלאומיים להכין את הבסיס החומרי לשיבת ישראל לארץ, לא היו אנשי המעלה מוכשרים לכך, ולכן פנתה הנשמה למקום בו נמצאו כלים מוכשרים להכנת הבסיס, אצל אלו הרחוקים מקודש. אך אין זה סוף העניין של המפעל הציוני!

ו. התנועה הציונית

מכאן נובעת הנהגתו הייחודית של הרב זצ"ל ביחס לתנועה הציונית. רבים תמהו על הרב זצ"ל איך הוא תומך בתנועה הציונית, שפעיליה וראשיה הם חילונים וכופרים, אך הרב זצ"ל בעמקנותו הגדולה ראה שהציונות החלה בדחיפה הנשמית העליונה של כלל ישראל לשוב לארץ חיו, שהיא היא המניעה את המפעל הציוני כולו.

יסודותיה של הציונות בהררי קודש: ר' יהודה הלוי שכמה לשוב לארץ ישראל ולבנות בה את בניין חיי הקודש של עם ישראל, כפי שכותב בספר הכוזרי ובשיריו; תנועת חובבי ציון, שהונהגה על ידי תלמידי חכמים גדולים (הרב גוטמכר והרב קלישר); עליית תלמידי הגר"א ותלמידי הבעש"ט, שעלו לארץ מתוך

מחשבה ציונית כללית (ולא כדי לזכות באופן פרטי למעלת ארץ ישראל). אלא שעם כל מעלת קדושתם של הצדיקים הללו, לא היו להם הכלים המעשיים הנדרשים כדי לישב את הארץ, להעלות אליה יהודים באלפים ורבבות, ליישב ביצות ועוד. לכן, באו כלי הגוף של המפעל הציוני באופן מנותק מקודש, חילוני וכפרני, כדי שיכינו את הבסיס החומרי שעליו יוכל להתפתח המפעל הציוני כולו.

כמובן זו לא מעלה, והיה עדיף שכלי הגוף לא יהיו מנותקים מקודש, אך בשעה שבה נתבעו כלי הגוף הלאומיים להכין את הבסיס החומרי לשיבת ישראל לארץ, לא היו אנשי המעלה מוכשרים לכך, ולכן פנתה הנשמה למקום בו נמצאו כלים מוכשרים להכנת הבסיס, אצל אלו הרחוקים מקודש.

אך אין זה סוף העניין של המפעל הציוני! זהו רק השלב הראשון, בניין הגוף החומרי, כמו ילד קטן שנולד ולאט לאט לומד להשתמש בגופו, ועתה מגיע השלב הבא והעיקרי שהוא הדעת.

* נערך על פי שיעור של מו"ר הרב צבי טאו שליט"א.

מעוזרד ישראל

הרב עידו רוזנטל

ומחדירה את המסר אל הרבדים הללו של הנפש. יש ללמוד מוסר, גורס ר' ישראל, באופן שיצליח להותיר רושם עמוק שיחדור פנימה. לשנן בקול, ברגש רב, 'בשפתיים דולקים', בעצמת התפעלות, עד דמעות. לשם כך הקים את 'בית המוסר', מקום בו יגיע אדם לעיתים קרובות אך ורק לשם עבודה זו, התבודדות מוסרית, או השתפכות בחבורה והתרגשות קודש מוסרית. בתי המוסר הללו, גם למי שלא יכנס אליהם, יהיו מחאה זועקת לעיני כל עובר ושב; בני האדם, חולים אתם! עליכם לטפל בעצמכם. דעו והכניסו היטב לתודעה שאתם, אתם ממש, באותה תודעת 'אני' שיש לכם עתה, לא איזו ישות ערטילאית אחרת, 'הנשמה' שלכם, אתם תעמדו לתת דין וחשבון וגם לשלם, ביום המשפט.

הוא יסד לימוד עניני 'חושן משפט' גם לאנשים פשוטים. יש לעסוק בהלכות 'בן אדם לחברו כשם ששוקדים ללמוד הלכות 'בין אדם למקום' בחלק 'אורח חיים'. כך תחדור, דרך לימוד התורה, ההכרה הפנימית של הזהירות בממון חברו ותעשה קנין בנפש.

ועם כל החרדה האופפת את הימים האלו, לא שוכח ר' ישראל, כדרכו, את מכלול הצדדים הצריכים להילקח בחשבון; "ואמר אדמו"ר זצוק"ל" כותב תלמידו הגדול ר' יצחק (איצ'לה) בלאזר בספר 'אור ישראל', בו כינס מתורת רבו, "פי לפעמים גם על ידי דאגות ופחד הרוחני. תצא משפט מעקל בדרך המדות. כמו בימים הנוראים האיש אשר הוא עמוס בקראת ה'. ומלא פחד וחרדת הדין יסובב מזה גרעון בדרך ההנהגה עם חברו. אשר צריך להמליך אותו בנחת רוח. ולפעמים הנה אז יותר נקל להקשיל לכעס וכדומה. אף פי באמת הנה בעת הזאת הלא צריך להישיר דרכיו ביותר בדרך המדות. להשביע לחברו רצון. הספה הוא מאשר האדם אינו מרגל לתת לב בענינים הנזעמים ליראה ומוסר. כי אם ילך במהלך הרגלו כפי נטית טבעו:"

**פַּעַם אַחַת בְּעָרְב יוֹם
הַכַּפּוּרִים. בְּהִיּוֹתוֹ הוֹלֵךְ
לְבֵית הַמְדַרְשׁ לְהַתְפַּלֵּל
תְּפִלַּת מְעַרִיב. וְהֵנָּה
לְקִרְאָתוֹ אִישׁ אֶחָד
מְגֹדֹלֵי הִירָאִים. פָּחַד
וְחֶרְדַּת הַדִּין הִיָּה נִרְאָה
וְנִכָּר עַל פְּנָיו. וְדַמְעָתוֹ
עַל לִחָיו.**

"וספר לנו אדמו"ר זצוק"ל. כי עוד בטל ילדותו. כאשר למוד המוסר לקח לכתו. ועשה עליו רשם להתבונן בדרך יראת ה'. הנה פעם אחת בערב יום הכפורים. בהיותו הולך לבית המדרש להתפלל תפלת מעריב. והנה לקראתו איש אחד מגדולי היראים. פחד וחרדת הדין היתה נראה ונכר על פניו. ודמעתו על לחיו. אדמו"ר שאל אותו להגיד לו איזה דבר הנחוץ לו. והאיש הירא מגדל עצבונו וחרדתו לא ענה אותו מאומה. אדמו"ר זצוק"ל אמר בזה הלשון: כאשר עברתי מעל פני האיש חשבתי בלבי. מה הנני חייב ואשם פי אתה הנך ירא אלקים. ותפחד ותרעד מיום הדין. מה זה נוגע אלי? הלא אתה מחייב להשיב אותי על שאלתי בנחת רוח. כי זהו מדרך הטובה וגמילות חסדים:"

סיפור משעשע מעט זה, יש בו כדי לתת לנו הצצה קלה על דמותו המוסרית של ר' ישראל. אדם שלם, מתקן את הכל. הוא אינו מתמקד בנושא מצומצם אחד, מתאמץ עליו, ועל הדרך שוכח את כל השאר.

השיבנו, אבינו, לעבודתך. התעוררות. התחדשות. כנות. שלימות.

חלק בלתי נפרד מהווי החיים היהודי בימי מעבר שנה אלו, ימי אלול והימים הנוראים הבאים אחריו, היה לפני השמש, הסובב בימים אלו בין בתי היהודים בעוד לילה, ומשכים את הבריות לסליחות. "ישראל, עם קדושים", ספק מתחנן, ספק תובע, היה מנסר קולו את דממת סוף הלילה, "קומו, לעבודת הבורא".

דומה כי 'השמש' הגדול, השמש של כלל ישראל, בדורות רחוקים אלו, הלא הוא הגאון רבי ישראל ליפקין זצ"ל מעיר סלנט שבליטא, הידוע בכינוי 'ר' ישראל סלנטר'. כמעט כל יהודי, שלו תודעה של בן ישיבה ברמה כלשהי, בהתקרב חודש אלול, נזכר בתיאורו הנוקב של ר' ישראל את המתח שיצרה אצל סתם יהודי רק הזכרת השם 'אלול' לכשמשמשו ובאו הימים הגדולים, ימי היראה.

אכן, ר' ישראל, אף שגם במשך כל השנה תובע התבוננות ושימת לב למעשים, למידות ולמחשבות, ברמה גבוהה מאד של דקדוק וכנות עצמית, שהוא עצמו, בהליכותיו המופלאות, היווה דוגמא חיה לה, רואה בימים

אלו הזדמנות של זהב. ניתנת לו לאדם אפשרות להתנער, לפרוץ את מעגלי ההרגל, הפיזור והיסח הדעת, לחדש את עצמו ולעלות למדרגה אחרת. הוא היה אומר שאושר גדול הוא לאדם גם היה לו אלול אחד במשך כל ימי חייו. "כל השנה צריכה להיות כמו אלול" נהג לומר, "ואלול, אלול עצמו, הרי הוא אלול!"

לפרוק את שלטון ההרגל, לצאת מהשבלונות של המילים, הסליחות והוידוים, שהפכו לטקסים ריקים, לחשוב, לחפש דרך, לבקש תחבולות כיצד עוזבים באמת את החטא שהיה לדרך חיים. הוא ראה בווידי דברים, ללא כנות של רצון לעזוב את החטא וחרטה אמיתית, חוצפה כלפי שמיא, כאילו אומרים לפניו: חטאתי, וגם אמשיך לחטוא, חלילה.

במקום שבו הספיקה בעבר תקיעת השופר האולילת, יש להוסיף את מה שיוכל גם בימים קרירים אלו לעורר; הגברת לימוד המוסר. הוא יפזר את טמטום הלב ויעשה הכנה לימים הנוראים. "החזק במוסר אל תרף, נצרה כי היא חייך" (משלי ד' י"ג) שינן שוב ושוב לתלמידיו את דברי המלך החכם. לימוד המוסר אינו מדרגה מיוחדת ומידת חסידות, הוא תרופה הכרחית לחליי הנפש.

ר' ישראל היה אמן הכרת הנפש. הוא העמיק חדור להכיר את נבכי ונפתולי נפש האדם. מדוע לא מצליחות המילים המעוררות של ספרי המוסר לשנות אותנו? מדוע אנו חוזרים ככלב אל קיאו ונופלים שוב ושוב לאותם בורות שחשבנו שכבר נחלצנו מהם? אין זאת אלא שבנפשנו ישנם שני רובדי הכרה. הרובד ההכרתי חיצוני, 'הכוחות הבהירים' בלשונו, שם נשמעות ונאמרות המילים היפות והנכונות. ועמוק יותר, הרובד הפנימי יותר, 'הכוחות הכהים', לשם המילים הללו אינן חודרות. ברגע של לחץ וסערת נפש, פורצים הכוחות הללו וחוזר האדם לעצמיותו, שנשארה לא מעובדת.

לשם כך פיתח ר' ישראל את שיטתו, שיטת האימון המוסרי המעבירה

הודפס בחסות: נקי מ.ש. ניהול החזקת מוסדות ושרותי ניקיון מקצועיים

לפרטים: מתן 050-3346263

לתקופת המעבר.

הרב יעקב דביר

בשם זה השתמש הרב קוק למאמרו, שנכתב בשנת תרע"א לפני 113 שנה. הרב הסביר שם (נדפס במאמרי הראי"ה, עמ' 31-29) שבטבע יש מעבר מאינסטינקט טבעי להכרה שכלית. תינוק שנולד, ואף ילד קטן, מתפקדים באופן אינסטינקטיבי עיוור. בהדרגה, מתפתחת אצלם ההכרה בתחומי חיים שונים. הקב"ה יצר מנגנון טבעי, שבו האינסטינקט נחלש ובהדרגה מפנה מקום להכרה. ההכרה זו - שהיא תוצאת לימוד, חינוך, התבוננות והפנמה - עתידה להחזיר בעוז ועוצמה את כל מה שהיה בטבע האינסטינקטיבי, אך הפעם מתוך הכרה שכלית עמוקה ולא כאינסטינקט עיוור. בתחילה האינסטינקט מנהיג ושומר את האדם, ואחר כך מחליפה אותו ההכרה והשכל.

כך מסביר הרב קוק את אינסטינקט השייכות לתורה ולמצוות באלפיים שנות הגלות אצל רוב רובו של עם ישראל. יהודים רבים הרגישו שלולא השייכות לקודש הם עלולים להתבולל בין העמים ולהיפלט מן האומה (ובהחלט לא היו מעוניינים בכך). אינסטינקט הקיום שמר עליהם וחיבר אותם לתורה ולמצוות. לא הייתה זו הכרה לאומית מפותחת או לימוד על הסגולה הלאומית החורזת את כולנו, ומחיה וזורמת בעורקי כולנו. המוני בית ישראל לא למדו סוגיות באמונה בהעמקה שכלית כגדולי ישראל, ולמרות זאת נשארו נאמנים לאומה ולמסורתה, בזכות יראת שמיים טבעית שהייתה בליבם.

כהכנה לגאולה ולקבוצת גלויות, החל האינסטינקט הזה להיחלש, ופינה מקום ללימוד ולפיתוח הכרות שכליות בעניין הלאומיות. העיסוק בלאומיות התפתח דווקא באגף ההשכלה החילונית הכפרנית, בקולמוסיהם של הסופרים וברוחם של המנהיגים הציוניים. סביב הקונגרסים הציוניים נכתבו מאמרים וחבורות שהסבירו את הצורך, הצדק וההכרח בהגדרה לאומית משלנו בארץ ישראל והקמת מדינה יהודית. החידוש הזה תפס לבבות שקראו, דנו והתווכחו שכלית על נושא הלאומיות. לכאורה

כבר לא היה צורך בקיום התורה והמצוות כדי להישאר נאמנים לעם ישראל, שהרי הנאמנות נמדדה ב'שקל הציוני', בדעות, ובעיקר במעשים הציוניים - עלייה לארץ ישראל והצטרפות למושבות ולייבוש הביצות. בעצם, התהליך הטבעי של המעבר מאינסטינקט להכרה שהחל להתפתח בעם ישראל, גרם ליהודים רבים לעבור מרגש טבעי להכרה שכלית, ובמקביל מחיי יראת ד' לחיים חילוניים - אך ציוניים ואידיאליסטיים. כמובן, היו גם כאלה שהאינסטינקט הדתי נחלש אצלם בלי קשר לחיבור לציונות, אלא להשכלה ולפיתוח עצמי-חומרי. חלקם נשארו יהודים, וחלקם לצערנו התבוללו בין העמים.

בתקופה שבה נכתב מאמרו של הרב קוק, ואף לאחר מכן עד לפני כמה עשרות שנים, הייתה האידיאה הציונית והלאומית חזקה בהכרתה ובתפקודה. בשמה הסתער עם ישראל על השממות, הקים ערים ויישובים, פיתח תעשייה, מדע, טכנולוגיה, צבא ומשטרה חזקים.

מה השתנה? נראה שמהו הלך והשתנה, בעיקר בשנים האחרונות ובחודשים האחרונים. נשמת ישראל מתעוררת יותר ויותר ודוחפת את המציאות ואת החיים מבפנים. היא מחלישה ומפוררת את ההקרות

הלאומיות החילונית, ומחלישה את הדבק הלאומי הפטרייוטי שחיבר בין חלקים רבים באומה. בעבר היה ברור שאנו אחים, עם אחד בעל גורל משותף בהיסטוריה ובמזרח התיכון; היה ברור שאנו במדינה לאומית-יהודית, כשכל אחד בה מושך קצת לצד אחר; היה ברור שכולנו שומרים על הביטחון ועל הכלכלה, ועוד ועוד.

פתאום כל הדברים הללו לא ברורים! מדוע? מה קרה? איך פתאום אפשר להקים מדינה עם מפלגות ערביות תומכות טרור? עם מפלגות שמאל שרוצות מדינה אזרחית אנטי-דתית מוצהרת? מדוע מה שהיה ברור בעבר שהינו בלתי אפשרי נהפך לאפשרי?

כנראה חולשתה של ההכרה הלאומית החילונית-הכפרנית, שניסתה לבנות כאן 'חברת מופת' ו'תרבות עברית חדשה', הולכת ומפנה את מקומה להכרה הלאומית האמיתית היונקת מהאור האלוקי האצור בתורה ובנשמתנו כאחד. דווקא הניסיון להפוך אותנו ממדינה לאומית למדינה אזרחית גרם לאנשים רבים להתפכח ולעבור משמאל לימין. דווקא הניסיון להילחם בכל דבר דתי ולאומי, להוציא כל זכר יהדות מבתי הספר

ומחינוך הילדים מכריח ומעורר אנשים רבים להבין שלאידאה הציונית החילונית אין יותר כוח. הדבר גורם להם לחשב מסלול מחדש, כפי שהסביר הרב באיגרותיו שיחל תהליך של תשובה בעם ישראל כמו אצל אדם המונה מעות ומגלה שטעה בחשבון - כך תתברר הטעות בחשבון הערכים הממלאים את חיינו.

ב"ה, היהודים ברובם רוצים להיות חלק מעם ישראל ורוצים מסורת, יהדות ואפילו חזרה בתשובה שלימה. אט-אט מתפתחת הכרה שללא תורה ואמונה, ללא יהדות ומסורת - לא יהיו עם, מדינה, ביטחון וכלכלה. מתפתח 'גוש אמוני', שכל ערכיו יונקים מהאמונה האלוקית.

כך כתב שם הרב במאמר "לתקופת המעבר": "אבל התקווה השלמה אינה אלא הגברת התגלות ההכרה העממית הברורה, הכרת הערך העצמי של האומה ותחייתה, באותה הצורה האמיתית שלה. אז, כשנאיר את הרוח ונשכלל יותר ויותר את ההכרה הפנימית למהר להביאה לידי גילוי, תחל היא בעצמה להשיב את כל מה שנאבד לאומתנו על ידי ירידת האינסטינקט, ובצורה יותר בהירה ואדירה תפעל מעתה ההכרה הברורה שתכלול עמה את כל עוזו של האינסטינקט, את כל הגדולות אשר פעל הרגש הטבעי של האמונה בעולם היהדות הנאמנה בימים הטובים של האמונה התמימה ושמירת המצוות כהלכתם. החיים הרוחניים ישונו לקבל צורה מאירה, החיים המעשיים יוכלו להיות יותר מלאים טל תחיית קודש..."

אנו נמצאים בתנועה לתחיית הקודש - להקרות קודש שיאירו לא רק את התורה והמצוות אלא גם את הלאומיות, הארץ, המדינה, הביטחון, הכלכלה, המשפחה, וכל ערכי חיינו הכלליים והפרטיים. אנו זקוקים לאמונה, להכרה, לחזק, לאומץ ולגבורה, לסבלנות גיבורה - כדי לא להיחלש בדרך, ועוד יותר כדי לעזור להופעת ההכרה המקודשת. הבו אומץ, הבו גודל, במהרה בימינו.

פתאום כל הדברים הללו לא ברורים! מדוע? מה קרה? איך פתאום אפשר להקים מדינה עם מפלגות ערביות תומכות טרור? עם מפלגות שמאל שרוצות מדינה אזרחית אנטי-דתית מוצהרת?

• צופי ישועה קרובה •

הרב חיים טייטלבוים - תנועת ישראל יהודית

החדש יתקדש

הבסיס הולך ונשמט, ודורש חידוש של חיי האומה. העבר נשאר מאחור, ודורש את בניית העתיד. זהות ישנה-חדשה של עם חופשי בארצו. חופשי מתרבויות זרות; חופשי משליטת הדעות העולמית; חופשי מתאוות; חופשי משעבוד היצרים; חופשי לעשות רצון אביו שבשמיים, לתקן את העולם כולו במלכות ש-די.

התפרקות היא כאב גדול, אבל גם תקווה. תקווה שגדולה מהכאב. ההתפרקות דורשת שינוי, דורשת חידוש. היא מוכיחה שהחידוש הוא לא סתם 'תוספת נחמדה' לחיים - אלא צורך קיומי, הוא המזון עצמו. בלי החידוש אי אפשר לחיות. הכל מתפרק. כל חלקי החיים צועקים שהשינוי הזה נדרש. ההעדר הגדול מכריח את ההווייה החדשה להתממש. צריך לחדש את תפיסת הבטחון, את יסודות החינוך, את כל התפיסות העקומות של מערכת המשפט. צריך תורה. בלי החידוש הנדרש הזה, עלולה להתפורר המדינה.

תהליך זה לא יקרה. מובטחים אנו שהמדינה לא תתפורר, שגאולה שלישית לא תשוב ריקם. אבל גאולה שבדרך הטבע דורשת את הטבע להתעורר. דורשת מאיתנו להתעורר, להתמלא בעוז, להעמיד את הקומה הבאה. מי שיודע לתקן, כבר לא יכול לשבת בצד ולתת לאחרים להוביל.

ההנהגה הישנה כבר לא מסוגלת לבדה. קומה של חול נבנתה, אבל היא מתפוררת בלי הנהגת הקודש. הדבר דורש את כל חלקי התשובה ואת כל חלקי התיקון. צריך לעסוק בעזיבת החטא, בחרטה אמיתית, ונדרשת קבלה רחבה לעתיד. כל מי שמסוגל נדרש לסייע, כל אחד וכוחותיו, בכל החלקים השונים. תשובה של אומה, הכנה לתקיעת השופר הגדול, ביום ההוא.

"כשאנו עוברים מפרק לפרק בפרקי הזמן, כמו משנה לשנה, אנו חשים בקרבנו תופעה של חידוש. הַלֵךְ חלק מהחיים שלנו, ונעשה עבר מסויים, והגנו מתעתדים לקבל חלק חדש של חיים, בתור עתיד. הצד המוסרי שלנו מרויח מהרושם הזה של גבולי הזמן המסוימים, שעל ידו הגנו יכולים להביא לנפשנו את החשבון של העבר, לזכך אותו ולצרפו, ולהסיר את כל הסיגים אשר נטפלו עלינו, על ידי שגגותינו ופשעינו, על ידי כל החולשות שלנו, הנפשיות והגופניות, באופן שאֵלֶה לא יוסיפו את השפעתם הרעה על החיים העתידיים שלנו... זאת היא תכונת התשובה, המתעוררת בקרבנו בכלל ובפרט, לעת החידוש של תקופת השנה... גם חידוש תקופה בחיי העם מוכרח להתקבל באותה ההקשבה של רשמי תשובה" (מאמרי הראיה עמ' 143).

אלול.

שוב מסיימים - ומתחילים מחדש. שוב תקוות חדשות; שוב חלומות; שוב תפילות; שוב קבלה לעתיד מבורכת.

עונת המעבר היא תמיד תקופה קשה ונפלאה כאחד. תקופה מסתיימת ותקופה מתחילה. חלקי חיים נשארים מאחור, ואחרים מחפשים מקום חדש בלב. בלב שטרם התארגן לקבל אותם בתוכו. קשה מאוד להשתחרר מהעבר ולחדש את העתיד. לא פשוט להשתחרר מהרגלים. ככל שהם עמוקים, כך המעבר קשה יותר. קשה - אך גם מבורך.

עם ישראל פותח שנה חדשה בימי התשובה. בכוונת מכוון יצר הקב"ה כך את עולמו. סדרי הזמן נעים במעגל, דורשים לסיים ולהתחיל מחדש, ולא רק להתקדם באותו המסלול. כל זה בכוונה, כדי להתחיל מחדש, כדי לייצר תנועת התחדשות בנפש, מוטיבציות חדשות, תפיסות חדשות. בכוונה - כדי לאפשר שינוי, כדי לא לדרוך במקום, כדי להתנתק מהרגלים לא טובים שהתקבעו יותר מדי.

התחדשות של שנה מחייבת תשובה. משאירים מאחור את החולשות, את הנפילות, את הקשיים ואת האכזבות - ומפנים מקום בנפש לקומה חדשה. זה לא קל. כל חלקי התשובה נדרשים: נדרשת עזיבה של החטא, נדרשת חרטה, נדרשת קבלה לעתיד אמיתית, וגם וידוי. כל חלק - והקשיים שבו. התפרקות של קומה ישנה, לטובת קומה חדשה.

התפרקות היא תהליך לא קל. בטח בחיים של עם. התפרקות מופיעה, למשל, בהפגנות, חסימות צירים מרכזיים, אלימות וניסיונות להשבתת הכלכלה. התפרקות עלולה לבוא יחד עם ניסיונות להחלשת הצבא, ניסיונות לסרבנות, למרד של המשטרה כנגד ממשלה נבחרת להשתלטות על מוסדות המדינה, רגע לפני שאובדת האחיזה בהם: על התקשורת, על מערכת החינוך, על התרבות ועל מערכת המשפט. ניסיונות להשתקת מי שלא חושב מספיק 'נאור', 'ליברלי' ו'מתקדם', לרמיסת המסורת והיהדות, למלחמה במיושנים, בפרימיטיביים, בדתיים, בחרדים, במסורתיים, בימניים. התפרקות כזו היא שלב קשה לעיכול.

עונת מעבר היא תקופה קשה, גם אם היא חלק הכרחי בסדרי גאולתנו. כשהציונות החילונית מתפרקת נדרשת הופעתה השלמה של המדינה היהודית.

ללא היהדות מתרוקן הרגש הלאומי: יורדים מהארץ, התבוללות הופכת לגיטימית, וחלקי ארץ ישראל ננטשים. ללא היהדות וללא עומק של תורה, אפילו המוטיבציה הפשוטה להגנת המדינה, להתגייסות לעזרת ישראל מיד צר, הולכת ופוחתת. ללא התורה הזו כבר לא ברור שכדאי להתחנך, איש ואישה, ללדת ילדים ולחנך.

**"ויכריזו ברבים את הקריאה הגדולה והנצחית,
הכתובה בתפילין דְמֵרֵי עֲלֵמָא:
מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ"**

(מֵרֵב הַרְבֵּי קוֹק זְצִ"ל, מֵאֲמֹרֵי הַרְאִיָּה עִמ' 59)

מי כעמך
• מערך המפיצים •

בתרומה חודשית קבועה תקבלו חבילת עלונים להפצה באיזורכם
אפשרות לחודש ניסיון בהנחה • ניתן לתרום מכספי מעשר
• כל תרומה דרושה להמשך הפקת העלון •

להצטרפות ולתרומות: mikeamcha.co.il או שלחו סמס: 050-9329091